26. HADİS

ÂDÂB-I MUÂŞERÂT

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
« إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ : اَلْحَمْدُ لِلَّهِ ، وَلْيَقُلْ لَهُ أَخُوهُ أَوْ صَاحِبُهُ:
يَرْحَمُكَ اللهُ ، فَإِذَا قَالَ لَهُ : يَرْحَمُكَ اللهُ فَلْيَقُلْ : يَهْدِيكُمُ اللهُ وَيُصْلِحْ
بَالَكُمْ »

Hadisin Türkçesi

Ebû Hüreyre radıyallahu anh'dan rivayet edildiğine göre, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz aksırdığı zaman: 'Elhamdülillah (Allah'a hamd olsun)' desin. Kardeşi veya arkadaşı da ona: 'Yerhamükellah (Allah size merhamet etsin)' desin. Aksıran da: 'Yehdîkümullahu ve yuslihu bâleküm (Allah sizi hidayette kılsın ve kalbinizi ıslah etsin)', desin."[26]

Açıklamalar

Hadislerde geçen "teşmît", aksırıp elhamdülillah diyene "yerhamükellah" demektir. Hayır dua yerine de kullanılan bu kelimenin asıl anlamı düşmanların şamatasını gidermek demektir. Aksıran kimse "elhamdülillah" demek suretiyle şeytanın şamatasını giderdiği için bu ad verilmiştir.

Aksırma, beyin, burun ve boğazla alâkalı ise de vücudun bütün uzuvları ondan etkilenir ve sarsılır. Esasen aksırık burun yollarında gelişir ve

26 Riyâzü's-Sâlihîn, Hadis No: 881(Buhârî, Edeb 126. Ayrıca bk. Tirmizî, Edeb 3; İbni Mâce, Edeb 20)

Açıklamalar

beyindeki reflekse bağlı olarak ağızdan ve burundan nefes boşalmasını sağlamak suretiyle, burun yollarındaki yabancı maddelerin temizlenmesine ve bütün vücudun zindeliğe kavuşmasına vesile olur. Bu sebeple sağlık belirtisi olarak kabul edilir. Sağlık ise en büyük nimettir. Her nimete hamt ve şükür gerekir. İşte aksırma nimetine karşı da Allah'a hamdedilir. Fakat aksırmanın üçten fazla olanının nezle hastalığının alâmeti olduğunu Efendimiz haber vermişlerdir (Tirmizî, Edeb 5).

Aksıran kimse 'elhamdülillah' veya 'elhamdülillahi alâ külli hâl' diyerek Allah'a dua eder. Bunun yerine Fatiha suresi okumak veya kelime-i şehâdet getirmek gibi davranışların sünnete uymadığını ve mekruh sayıldığını bilmemiz gerekir. Aksıranın ağzını eliyle veya mendille kapatması da sünnete uygun bir davranıştır. Aksırınca 'elhamdülillah' diyen kimseye 'yerhamükellah' diye mukabelede bulunulur. Bu bir görev olup İslam'ın önemli muaşeret kâidelerinden sayılır. 'Elhamdülillah' diyene 'yerhamükellah' diye mukabelede bulunana, aksıran kimse 'yehdîkümullah' veya 'yehdîkümullah ve yuslihu bâleküm' diye karşılık verir.

Aksırdığında hamdetmeyene karşılık verilmez. Namazda ve hutbe okunurken aksıran kimseye de mukabelede bulunulmaz. Nezle gibi çok aksırtan bir hastalığa tutulmuş kimseye de her aksırışında mukabele edilmesi gerekmez.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Aksırmak bir nimet olup, sağlığın ve sıhhatin alâmetidir.
2. Her nimete hamdetmek ve şükretmek gerektiğinden aksıran da Allah'a hamdeder.
3. Aksırınca 'elhamdülillah' diyene 'yerhamükellah' demek sünnettir.
4. Aksırdığında 'elhamdülillah' demeyene, 'yerhamükellah' diye karşılık verilmez. Bunun sebebi, bir görevi ve sünneti terk edene durumunu hatırlatmak ve onu bunları yapmaya teşviktir.
5. Aksıran, kendisine 'yerhamükellah' diye dua edene, 'yehdîkümullah ve yüslihu bâleküm' şeklinde karşılık verir.